

گزارشگری مالی در عرصه جهانی

(قسمت سوم و پایانی)
(علی اصائلو، کارشناس امور مالی بانک)

◆ بازار سرمایه داخل
کشور می تواند
تاثیری ظریف و در
عین حال فراگیر و
طولانی مدت روی
رشد و گسترش
سیستم حسابداری
کشورها داشته باشد

بدانند، نقش اصلی حسابداری در کشورها ممکن است با هم تفاوت داشته باشد. و این امر احتمالاً می تواند بر جهت گیری و محتوای صورت های مالی که در این کشورها رایج می شود تاثیرگذار باشد. این مورد هم بر نحوه و چگونگی استفاده و تفسیر این گزارشات اثر می گذارد. بازار سرمایه داخل کشور می تواند تاثیری ظریف و در عین حال فراگیر و طولانی مدت روی رشد و گسترش سیستم حسابداری کشورها داشته باشد. با این وجود، ظاهراً حسابداری هم علت و هم معلول تغییرات بازار سرمایه است. از یک طرف تقاضای موجود از طرف بازار سرمایه می تواند دلیلی برای اتخاذ یک شیوه مشخص حسابداری باشد و از طرف دیگر، متقابلاً حسابداری هم نوعی پیش شرط لازم برای رشد بازار سرمایه داخلی در نظر گرفته می شود.

حسابداری مالی در نقطه مرکزی حوزه تخصیص منابع مالی در بازار سرمایه قرار می گیرد. در بخش سهام قرضه دولتی، در بیشتر کشورها، حساب های مالی مهمترین شاخص و پایه تصمیم گیری در زمینه اعطای وام از طرف موسسات مالی در نظر گرفته می شود. در رابطه با سیاست موسسات مالی وام دهنده، این موسسات از وام گیرندگان می خواهند تا اطلاعات مالی خود را به عنوان بخشی از پروسه دریافت وام ارائه دهند تا این موسسات بتوانند میزان اعتبار مالی وام گیرنده یا مراجعه کنندگان آتی، را بسنجند.

برعکس، مقررات مربوط به گزارشگری مالی برای انجام بازرسی و نظارت بانک ها و موسسات مالی دیگر، مهم و حیاتی است. معمولاً از موسسات مالی خواسته می شود تا صورت های مالی خود را که بخشی از ضوابط لازم برای تصفیه ذی حسابی در نظر گرفته می شود، ارائه کنند. این ضوابط لازم الاجرا برای بانک ها و سایر موسسات مالی، عمدتاً از اطلاعات حسابداری که این موسسه دولتی ارائه می دهند، نشأت می گیرد. مسایل و مشکلات مربوط به این حوزه با بحران های مالی که در

کیفیت آموزش حسابداری

در نهایت، کیفیت آموزش حسابداری بر رشد، توسعه و نوع سیستم حسابداری هر کشوری تأثیر بسزایی دارد. طبیعتاً، کیفیت آموزش از عواملی دیگر که در قبل هم اشاره شد مثل: سطح پیشرفت اقتصادی، روابط سیاسی و اقتصادی با سایر کشورها و شان و مرتبه حرفه حسابداری در کشورها، تأثیر خواهد پذیرفت. کشورهای معدودی هستند که سابقه طولانی در بکارگیری آموزش حسابداری در تحصیلات عالی خود دارند. در این کشورها دانش آموزان می توانند در یکی از مقاطع تحصیلی لیسانس، فوق لیسانس یا حتی دکترا، حسابداری را به عنوان رشته تحصیلی خود برگزینند. دانش آموزان قادر خواهند بود تحت آموزش های سخت و فشرده حسابداری قرار گیرند و به عنوان افرادی تعلیم دیده و خیره آماده ورود به حرفه حسابداری شوند. بعد از فارغ التحصیلی، این افراد جذب شرکت های حسابداری عمومی یا بنگاه ها و شرکت های اقتصادی می شوند. این موضوع به بهبود جذابیت حرفه حسابداری به عنوان یک رشته تحصیلات عالی کمک می کند. با این وجود در بسیاری از کشورهای دیگر آموزش حسابداری نسبتاً ضعیف است. و دلیل این امر این است که حرفه حسابداری در حد شغل دفترداری حساب می شود و بیشتر به آن با دید یک مشغولیت نگاه می شود تا یک کار حرفه ای. در این کشورها به عنوان تحصیلات جانبی در نظر گرفته می شود و در آموزش عالی به آن پرداخته نمی شود. نتیجتاً بین انتخاب های شغلی از جذابیت و شأن و مرتبه پایینی برخوردار است. حرفه حسابداری در این نوع کشورها به دلیل عدم توانایی در جذب دانشجویان مستعد دچار زیان شده است و در سطح پایینی قرار می گیرد.

نقش های مختلف حسابداری در کشورها

برای کاربران اطلاعات حسابداری مهم است که

را از دید عوامل تصادفی تأثیر گذار بر بازار سرمایه بررسی می کند و هدف این پژوهش ها، توصیف شاخص های سیستم حسابداری جاری بر اساس متغیرهای تصادفی فرهنگی-اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است. با این وجود نتیجه این تحقیقات قطعی نیست و نیاز برای فهم عمیق تر عوامل ویژه از قبیل بازار سرمایه که بر روی بهبود سیاست های حسابداری تأثیر می گذارد به تحقیقات بیشتری نیاز است.

سیاست های منتخب در حسابداری

منظور از سیاست های حسابداری، انتخاب ها و گزینش هایی است که در رابطه با مواردی از قبیل: اهداف گسترده تر سیستم حسابداری، چارچوب رسمی مورد استفاده و به کار گرفته شده برای مقررات حسابداری، قوانین تفصیلی حسابداری و سیستم حسابداری یکپارچه انجام می گیرد. هدف از تجزیه و تحلیل سیستم های حسابداری مالی، تعیین و شناخت ماهیت، دلایل و فرآیندی است که موجب پیشرفت سیستم های حسابداری هر کشور می شود. خلاصه ای از موارد مربوط به سیاست گذاری های پیرامون عناصر مشخص حسابداری، در جدول ب آمده است.

جدول ب: سلسله مراتب سیاست های حسابداری

عناصر حسابداری	مسائل سیاست حسابداری
هدف های گسترده حسابداری مالی	هدف حسابداری مالی در شرایطی که حسابها با محدودیت استفاده کننده هستند چه باید باشد؟
نقش حسابداری مالی در رابطه با بازارهای سرمایه، سیاست مالیاتی، و سیاست برنامه ریزی اقتصاد کلان چه باید باشد؟	
تعلیمات بنیادی برای مقررات حسابداری	گندام رویگردد برای فرموله کردن مقررات حسابداری باید در نظر گرفته شود؟
تازه ها و قواعد ویژه حسابداری	کدام رویکرد برای تأکید به اجراء مقررات حسابداری باید مورد استفاده قرار گیرد؟
رویه های حسابداری	چه قواعد اندازه گیری و افشاء باید در نظر گرفته شود و به چه کسی باید ارجاع شود؟
یکپارچگی حسابداری	چه روش های اندازه گیری و افشاء باید در ارایه حساب های شرکت استفاده شود.

با بالا رفتن در سلسله مراتب سیستم سیاست گذاری حسابداری، دایره اهمیت تصمیمات مرتبط با سیاست گذاری ها گسترده تر می شود. تصمیمات در مورد اهداف گسترده و بلندمدت حسابداری مالی، تأثیراتی عمیق و بلندمدتی روی اصول رسمی، قوانین ویژه و شیوه های یکپارچه سیستم حسابداری یک کشور دارد. همزمان که در سلسله مراتب سیستم های حسابداری رو به پایین حرکت کنیم، موارد انتخاب های موجود به طور چشم گیری افزایش پیدا می کند. برای مثال انتخاب های زیادتری راجع به شیوه های خاص حسابداری در مقابل انواع روش های سازمانی و رسمی برای قانونمند کردن سیستم حسابداری وجود دارد. در زمینه اهداف وسیعتر و عمده تر سیستم حسابداری، تاکنون، شواهد تجربی در رابطه با مطالعات تطبیقی بر روی حسابداری بین المللی، توانسته است دو اولویت را در این زمینه به اثبات برساند. یکی از این دو اولویت، تأکید بر مطلوبیت و سودمندی حسابداری بخش های خصوصی است (افراد، مؤسسات مالی

بعضی از بازارهای جدید (آرژانتین، برزیل، اندونزی، روسیه) رخ داده است، بسیار برجسته و آشکار شده است. تحقیقاتی که بر روی دلایل این بحران ها انجام شد نشان می دهد، فقدان شفافیت گزارشگری مالی و کاربردهای متناقض استانداردهای حسابرسی باعث تشدید مشکلات اقتصادی در این کشورها شده است. شواهد تجربی و شواهد برگرفته از گفته ها و شنیده ها مبین آن است که گزارشات حسابداری با تصمیمات خرید و فروش سرمایه گذاران در مورد اوراق بهادار شرکت های سهامی، مرتبط است. اهمیت گزارشات حسابداری برای سرمایه گذاران بازار سهام، از طریق مطالعاتی که بر روی بازارهای سرمایه چند ملیتی و نیز فرم های نظرخواهی خوانندگان صورت های مالی به اثبات رسیده است. به طور تجربی هنگامی که صحت گزارشگری مالی شرکتی زیر سوال می رود، قیمت سهام آن شرکت دفعاتاً سقوط می کند. پیوند میان اطلاعات حسابداری و بازارهای معتبر اوراق بهادار، برای کشورهای در حال توسعه که قصد جذب جریان سرمایه برای توسعه اقتصادی خود دارند، سیاستی حیاتی به شمار می رود. همانطور که والتر (1933-p15) تأکید دارد، ماهیت و میزان تولید اطلاعات و افشای آنها، نقش محوری در توسعه بازارهای سرمایه و جذب سرمایه خارجی دارد. هر چقدر این اطلاعات ارایه شده از زیرساخت و بنیانی بی طرفانه و قوی تری برخوردار باشد، به همان نسبت این بازار جدید برای سرمایه گذاران خارجی جذاب تر خواهد بود.

توافق حاصل بر سر اهمیت داشتن حسابداری مالی برای توسعه بازارهای سرمایه، مجوزی برای اعمال سیاست های داخلی و بین المللی بر گزارشات حسابداری به شمار می رود و قوانین مرتبط بر گزارشگری مالی شرکت های سهامی، موضوعی فراگیر در دنیا به شمار می رود. در سطوح بین المللی، سازمان هایی نظیر هیات استانداردهای حسابداری بین المللی، سازمان بین المللی کمیسیون بورس اوراق بهادار، مسوول تضمین و ارایه منابع کافی اطلاعات مالی موثق هستند که این اطلاعات برای مبادلات و تجارت های بین المللی ضروری است. بعلاوه مؤسسات بین المللی وام دهنده مانند: صندوق بین المللی پول، بانک جهانی و بانک توسعه آسیا در صدر موسساتی هستند که به کشورهای در حال توسعه، توصیه می کنند سیستم حسابداری خود را برای توسعه اقتصادی، بهبود

بخشند. اما با وجود توافقی که بر ضرورت و اهمیت داشتن یک سیستم کارآمد حسابداری در کشورها تأکید دارد، کشمکش ها بر سر اینکه چه نوع سیستم گزارش مالی برای کشور مناسب است، هنوز حل نشده و ادامه دارد. گستردگی و ثبات قوانین و شیوه های گزارشگری مالی رایج در دنیا دلیل آن است که در مورد جایگزین نمودن سیستم مناسب برای سیستم حسابداری فعلی آن کشور دیدگاه های مختلفی وجود دارد.

مطالعات و تحقیقات قابل توجهی در زمینه تطبیق حسابداری بین المللی انجام گرفته که بروز چه مشکلاتی

هدف از تجزیه و تحلیل سیستم های حسابداری مالی، تعیین و شناخت ماهیت، دلایل و فرآیندی است که موجب پیشرفت سیستم های حسابداری هر کشور می شود

خصوصی در بازار سرمایه) و دیگری سودمندی این سیستم برای بخش های دولتی است (وزارتخانه ها، مؤسسات متولی جمع آوری مالیات). در این بخش به بررسی اهداف کلی حسابداری در زمینه بازارهای سرمایه داخلی، خواهیم پرداخت.

کشورها را می توان بر اساس اهمیتی نسبی ای که برای نقش ویژه حسابداری در جامعه قایل هستند مقایسه نمود. بر این اساس، تحقیقاتی که قبلاً انجام شده قویاً به تفاوت و تمایز دو سیستم حسابداری با محوریت استفاده کنندگان خرد و کلان: جدول پ تفاوت های این دو سیستم را بر اساس نقش اصلی که در سیستم حسابداری جامعه دارند، نشان می دهد.

جدول پ: حسابداری با محوریت استفاده کنندگان خرد و کلان

موضوع و طبقه	نقش محوریت استفاده کنندگان کلان	نقش محوریت استفاده کنندگان خرد
بازارهای سرمایه	حسابداری به اطمنان از نظارت مالی، مثلاً عدم اتلاف دارایی ها و حمایت از بستنکاران کمک می کند.	حسابداری اطلاعات قابل اعتماد و مناسب درباره وضعیت حقیقی اقتصادی یک موسسه ارائه می دهد.
مالیات	حسابداری نقش اولیه ای را برای مسکنده تقویتی بین روش های حسابداری مالی و حسابداری مالی وجود ندارد.	حسابداری یک نقش غیر مستقیم و حمایتی دارد؛ بین روش های حسابداری مالی و حسابداری مالی تفاوت فاحشی وجود دارد.
برنامه ریزی اقتصادی ملی	حسابداری: اطمنان می دهد که اثر سیاست های اقتصادی دولت در حساب های موسسه منعکس شده است. ورودی ها را برای گزارشات حسابداری ملی و صنعت ارائه می دهد.	حسابداری نقش فنی را برای مسکنده دولت بطور غیر مستقیم تأکید میکند. به هیچ وجه در حساب های موسسه درآمدها کنونی طرح های اقتصادی منعکس با ملی هماهنگ نیست.

همانطور که در این جدول تأکید می شود، تفاوت اصلی میان این دو نوع سیستم در کاربرد استفاده کنندگان اطلاعاتی است که این دو سیستم تولید می کنند. در سیستم های با محوریت استفاده کننده کلان، استفاده کنندگان اصلی گزارشات حسابداری، مؤسسات دولتی خصوصاً آنهایی که در امر سیاست گذاری های اقتصادی و مالیاتی دخیل هستند، می باشند. در مقایسه با این سیستم، در سیستم حسابداری با محوریت استفاده کننده خرد، استفاده کنندگان اطلاعات و گزارشات گروه های مختلف سرمایه گزاران هستند.

تفاوت های میان این دو نوع سیستم حسابداری در رابطه با نقشی که در بازار سرمایه دارند، کاملاً و به طور رسمی بیان شده است. در کشورهایی نظیر آمریکا و کانادا که از سیستم حسابداری با محوریت استفاده کننده خرد استفاده می کنند، هدف این سیستم ارائه صورت های مالی صحیح و عادلانه و یا گزارشاتی که منصفانه تهیه گردیده، می باشد. مفهوم عبارات صحیح و عادلانه و یا منصفانه ارائه شده، بیشتر برمی گردد به نیازی که برای ارائه گزارشات مالی موثق و کافی و نیز شیوه های حسابداری منعکس کننده استحکام اقتصادی، احساس می شود تا اینکه نیاز به شیوه های قانونی معاملات.

در قیاس با آن، در کشورهایی که از سیستم های حسابداری با محوریت استفاده کننده کلان استفاده می کنند، هدف گزارشاتی که منصفانه تهیه شده باشد، به طور شفاف بیان نشده. هدف سیستم حسابداری خصوصاً در مورد سرمایه گزاران بلندمدت این است که از نابود شدن سرمایه آنها به طور پنهانی جلوگیری شود. این هدف فرضاً

از طریق شیوه های سنتی امکان می یابد تا میزان دارایی ها و سود شرکت را کمتر از میزان واقعی اعلام کند.

اهداف متضاد حسابداری ها در دو سیستم خرد و کلان متفاوت بودن این دو شیوه را در رابطه با اعمال سیاست های منسجم و موثر نشان می دهد. در محیط هایی که حسابداری با محوریت استفاده کننده خرد جریان دارد، نقش حسابداری به عنوان عامل سنجشی مطمئن در کارایی مدیریتی، در نظر گرفته می شود. یکی از عوامل تعیین کننده کارایی مدیریتی داشتن سوابقی در بالا بردن راندمان درآمدها و سود شرکت است. با توجه به این انگیزه هایی که مدیران برای طرفداری و جانبداری از نتایج گزارش شده حسابداری دارند، این نیاز وجود دارد که شیوه های حسابداری بی طرفانه ای اتخاذ شود که در آن از برخورد و تضاد منافع مدیران شرکت و صاحبان آن جلوگیری شود. برعکس، بحث های پیرامون نتایج مالی و اقتصادی گزارشات حسابداری این احتمال را افزایش می دهد که بتوان شیوه های حسابداری اتخاذ کرد که منجر به نتایج مطلوب شود. برای مثال بودجه تحقیقات و توسعه برای افزایش قابلیت رقابت شرکت را اضافه کرد. با این وجود نگرش اغلب در سیستم حسابداری با محوریت استفاده کننده خرد این است که حسابداری باید از مشاجرات و درگیری ها بر سر نتایج اقتصادی مطلوب و یا زیان های مالی ناشی از این گزارشات، بدور باشد. در غیر اینصورت بی طرفی و در نتیجه موثق بودن این گزارش ها آسیب خواهد دید.

برعکس این مساله، در بیشتر کشورهایی که از سیستم حسابداری با محوریت استفاده کننده کلان استفاده می کنند مثل فرانسه، آلمان و سوییس، نقش حسابداری نوعی نقش کمک کننده به ادامه حیات و پایداری شرکت ها دیده می شود. این نوع دید به حسابداری از سنت مرسوم در این جوامع نشأت می گیرد. در این کشورها، اولاً سرمایه گزاران دولتی نقش بسزایی در اعمال سیاست های حاکم ایفا می کنند بدین گونه که یا در هیأت مدیره یا در پست های اجرایی شرکت ها حضور دارند یا نقشی از نوع مالکیت متقابل بین مؤسسات و شرکت های وام دهنده و وام گیرنده ایفا می کنند. شیوه های محافظه کارانه حسابداری باعث می شود مدیران نتوانند سهامی را که گمان می رود سرمایه گزاران با خرید آن ضرر کنند ارائه دهد و موجب می شود مدیران، ارزش دارایی های شرکت را بدون اینکه در مورد امنیت آن در زمان نقد شدن اغراق کنند، کمتر از آن چیزی که هست اعلام کنند. به علاوه در قاره اروپا و ژاپن، این طور به نظر می رسد که حقوق سهامداران به خوبی شناخته و رعایت می شود. شرایط لازم برای مؤسسات دولتی (عمدتاً مالیاتی و متولی برنامه ریزی اقتصادی) و کارمندان (از جمله مدیران) به گونه ای یکسان رتبه بندی می شود، اگر بیشتر نباشد به اندازه اهمیت سرمایه گزاران است.

هدف سیستم حسابداری خصوصاً در مورد سرمایه گزاران بلندمدت این است که از نابود شدن سرمایه آنها به طور پنهانی جلوگیری شود. این هدف فرضاً

هدف سیستم حسابداری خصوصاً در مورد سرمایه گزاران بلندمدت این است که از نابود شدن سرمایه آنها به طور پنهانی جلوگیری شود